

УДК 159.923.2:316.346.32-053.6:37.03

doi: 10.15421/17171

Дисипація українських абітурієнтів у закордонні виші: мотиваційний чинник

В.В. Кривошеїн
1-704@i.uaДніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
49010, Дніпро, пр. Гагаріна, 72

Визначено, що проблема дисипації випускників українських загальноосвітніх закладів у зарубіжні ВНЗ має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки отримана під час її дослідження інформація стає важливою для прогнозування тенденцій суспільних змін та темпів модернізації суспільства, розуміння шляхів модернізації системи освіти, визначення стану і перспектив розвитку ринку праці – світового, національного, регіонального. З'ясовано, що в своїй більшості випускники шкіл ще не повною мірою визначились у своєму професійному виборі, не усвідомлюють того, чим вони планують займатися у майбутньому, де хочуть працювати, яку роботу хочуть виконувати. Тобто для більшості випускників шкіл вибір подальшої освітньої траєкторії не є усвідомленим вибором з прогнозованими перспективами, а виявляється досить випадковим, визначається різними чинниками – бажанням батьків, результатами ЗНО, модою, престижем майбутнього фаху, легкістю здобуття освіти тощо. Показано, що останнім часом збільшилася частка тих випускників шкіл, які прагнуть здобути освіту за кордоном, покладаючи на цей вибір важливі життєві очікування. Ці очікування багато в чому стимулюються ЗМІ, активністю громадських організацій, які «вербують» людський ресурс для закордонних ВНЗ. Такими мотиваційними чинниками виступають: визнання диплома закордонного вишу у світі; престижність освіти у закордонному університеті; культурний саморозвиток; спілкування із ровесниками з інших країн; краща технічна оснащеність освітнього процесу, кваліфікація викладачів; об'єктивність оцінювання знань та ін.

Ключові слова: професійний вибір; конструювання освітньої траєкторії; навчання за кордоном; кар'єрне зростання; освітні та професійні очікування

Dissipation of Ukrainian applicants in foreign universities: motivational factor

V.V. Kryvoshein
1-704@i.uaOles Honchar Dnipropetrovsk national university,
72, Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine

The aim of the study is to determine the motives of dissipation (ie, overflow) of Ukrainian applicants in foreign universities. It was determined that the problem of dissipation of Ukrainian applicants in foreign universities has important theoretical and practical significance. This information is important for predicting the trends of social change and the pace of the modernization of society, understanding of how to modernize the education system, the definition of the status and prospects of the labor market development – global, national, regional. It was found that applicants are still undecided in their choice of a professional, do not realize what they plan to do in the future, where they want to work, what kind of work want to do. That is, for the majority of school leavers the choice of further educational trajectory is not a conscious choice with the projected prospects. This choice is quite random, determined by various factors – the desire of parents, the results of UPE, fashion, prestige, future profession, ease of education and the like. It is shown that in recent years has increased the proportion of applicants who want to study in a foreign university. This choice makes it important life expectancy. These expectations are largely stimulated by the media and activities of NGOs, which are «recruited» human resource for foreign universities. These motivating factors are: the recognition of foreign university diplomas in the world; the prestige of education in a foreign university; cultural self-development; communicate with peers from other countries; the best technical equipment of the educational process, qualification of teachers; the objectivity of knowledge assessment and others.

The study of sociologists of Dnipropetrovsk University concluded that that the main factors of choice of foreign universities entrants are professional expectations. This is – the opportunity to become a qualified professional in the chosen field; the desire to become in the future, financially secure man; the ability to take a prestigious position in society; quality education. It was found that most foreign universities plan to the inhabitants of the regional center, who studied in a specialized school, gymnasium, lyceum. Obviously, such a pattern is due to the fact that the pupils of the regional center specialized educational institutions have the best conditions for targeted training and motivation to career growth.

Keywords: professional choice; designing educational trajectories; training in foreign university; career development; educational and professional expectations

Цитування даної статті: Кривошеїн В.В. Дисипація українських абітурієнтів у закордонні виші: мотиваційний чинник / В.В. Кривошеїн // Науково-теоретичний альманах «Грани». – 2017. – Т. 20. – № 1(141). – С. 5-11.

Citation of this article: Kryvoshein, V.V., 2017. Dysypatsiya ukrayyns'kykh abiturientiv u zakordonni vyshi: motyvatsiynny chynnyk [Dissipation of Ukrainian applicants in foreign universities: motivational factor]. Scientific and theoretical almanac «Grani» 20; 1(141), 5-11. doi:10.15421/17171 (in Ukrainian).

Peer-reviewed; approved and placed: 01.12.2016

Диссипация украинских абитуриентов в зарубежные вузы: мотивационный фактор

В.В. Кривошеин

1-704@i.ua

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара,

49010, Днепр, пр. Гагарина, 72

Определено, что проблема диссипации выпускников украинских общеобразовательных учреждений в зарубежные вузы имеет важное теоретическое и практическое значение, поскольку полученная во время ее исследования информация имеет важное значение для прогнозирования тенденций общественных изменений и темпов модернизации общества, понимания путей модернизации системы образования, определения состояния и перспектив развития рынка труда – мирового, национального, регионального. Установлено, что большинство выпускников школ еще не в полной мере определилось в своем профессиональном выборе, не осознает того, чем они планируют заниматься в будущем, где хотят работать, какую работу хотят выполнять. То есть для большинства выпускников школ выбор дальнейшей образовательной траектории не является осознанным выбором с прогнозируемыми перспективами, а оказывается достаточно случайным, определяется различными факторами – желанием родителей, результатам ВНО, модой, престижем будущей профессии, легкостью получения образования и тому подобное. Показано, что в последнее время увеличилась доля тех выпускников школ, которые стремятся получить образование за рубежом, возлагая на этот выбор важные жизненные ожидания. Эти ожидания во многом стимулируются СМИ, активностью общественных организаций, которые «вербуют» человеческий ресурс для зарубежных вузов. Такими мотивационными факторами выступают: признание диплома зарубежного вуза в мире; престижность образования в зарубежном университете; культурное саморазвитие; общение с ровесниками из других стран; лучшая техническая оснащенность образовательного процесса, квалификация преподавателей; объективность оценки знаний и др.

Ключевые слова: профессиональный выбор; конструирование образовательной траектории; обучение за рубежом; карьерный рост; образовательные и профессиональные ожидания

Постановка проблеми. Останнім часом в Україні спостерігається стрімке збільшення частки випускників шкіл, які прагнуть вступити на навчання за повним циклом до закордонних університетів. І це – світова тенденція. Так, за даними ЮНЕСКО, якщо в 2000 р. в світі налічувалося близько 2 млн. студентів, що навчаються за кордоном, у 2010 році – їх вже було 3,6 млн., а у 2020 р. їхня прогнозована кількість сягне 5,8 млн. Що стосується українців, то, за даними ЮНЕСКО, у 2010 році за кордоном навчалося близько 35 тис. українських студентів, а у 2020 р. їхня прогнозована кількість сягне 50 тис. [6]. Ця тенденція може набутися збільшення при успішності інтеграційних процесів, в тому числі і в сфері академічної мобільності, поглиблення кризи у вітчизняній вищій школі, погіршення якості вищої освіти. Тому дослідження того, що саме спонукає випускників шкіл вступати не до українських ВНЗ, а обирати місцем свого навчання зарубіжні виші, стає надзвичайно актуальним не лише з теоретичної, але і практичної точки зору.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика навчання за кордоном потрапила до фокусу уваги науковців у рамках дослідження зовнішньої академічної мобільності, можливість якої відкрилася після ухвалення нової редакції Закону України «Про вищу освіту». Цим нормативним документом встановлюється, що академічна мобільність – це «можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами» [14]. Якщо проблема зовнішньої академічної мобільності студентів ВНЗ досліджується достатньо активно (див., наприклад: [9; 11]), то можливість вступу випускни-

ків загальноосвітніх закладів на навчання до зарубіжного вишу майже не розглядається українськими вченими. Серед авторів праць, у яких висвітлюються питання диссипації українських випускників шкіл до зарубіжних ВНЗ, можна виділити таких науковців: О.В. Гиліон [1-2], О.Г. Грачова [3], Н.О. Губа [10], О.В. Журавльова [4], Є.П. Ільїн [8], В.С. Кондратенко [10], О.А. Столярчук [16], С.А. Щудло [18-19] та ін. Так, Євген Ільїн основними мотивами вступу до ВНЗ називає такі: бажання знаходитися серед студентської молоді, суспільна значущість професії та широка сфера її застосування, відповідність професії інтересам і схильностям особистості та її творчі можливості [8, с. 264-269]. Оксана Грачова у своїх дослідженнях мотивації старшокласників виявила, що вирішальним при виборі професії є матеріальні і престижні мотиви (42%). Це говорить про те, що молоді люди прагнуть до отримання професії, яка забезпечувала б їм стабільне майбутнє і при цьому була оцінена оточуючими, значущими для них людьми. Це підтверджує думку, що на вибір професії впливають думки друзів, знайомих, рідних. Найменше значення в цьому виборі мають мотиви, пов'язані з отриманням роботи (18%). Тут проявляються протиріччя, пов'язані з предметним змістом потреб. З одного боку, старшокласники хочуть добре заробляти, з іншого боку, вони не дуже хочуть прикладати великі розумові або фізичні зусилля, що пізніше може призвести до життєвої й особистісної кризи. Незначними для вибору професії є пізнавальні, утилітарні та моральні мотиви (24%, 22%, 19% відповідно). Вибір цих мотивів обумовлений тим, що 90% випускників прагнуть вступати до вищих навчальних закладів і розуміють, що для цього потрібні велике розумове напруження і фізична робота. Група соціальних і ес-

тетичних мотивів (12%, 8% відповідно) мають для випускників другорядне значення. Пов'язано це зі зниженням патріотизму в суспільстві в цілому, політичною інфантильністю молоді у цьому віці: перед старшокласниками стоїть інша мета; майбутня професія уявляється ними дуже розпливчасто, при цьому багато хто з них вибирають, куди піти вчитися, а не конкретну спеціальність [3]. Проте мотиви вступу до зарубіжних закладів освіти майже не досліджуються вітчизняними вченими, зокрема соціологами.

Мета дослідження – визначити мотиви дисипації українських абітурієнтів у закордонні виші. При цьому під дисипацією (від лат. *dissipatio*, англ. *dissipation* – розсіювання) розуміють процес розповсюдження чого-небудь. У контексті нашого дослідження йдеться про утікання (перетікання) абітурієнтів з українських у закордонні виші.

Виклад основного матеріалу. Проблема освітньої дисипації останнім часом привертає увагу журналістів і громадських діячів. У публіцистичному дискурсі основною мотивацією вибору іноземного навчального закладу українськими абітурієнтами, зазвичай, називають те, що такий диплом визнаватимуть у країнах Європи та світу. Оскільки українські дипломи не визнають у більшості держав, тому, щоб влаштуватися на роботу за своєю спеціальністю, здобутою в українському ВНЗ, за кордоном потрібно дуже багато предметів доскладати, а по суті наново навчатися. Крім того, отримати диплом іноземного ВНЗ у громадській думці вважається престижним. Здобуваючи освіту за кордоном, перед українцями відкривається багато можливостей – побачити світ, подорожувати, спілкуватися зі студентами інших країн і в такий спосіб розвиватися. Крім того, порівняно з українськими ВНЗ іноземна вища школа має кращу технічну базу, індивідуальний підхід до навчання та неспотворену систему здобування та оцінювання знань [12].

Найчисельнішу групу серед усіх іноземних студентів українські громадяни складають у Польщі – їх там 37%. Цьому сприяла цілеспрямована робота польських університетів на українському освітньому ринку. Сьогодні польські ВНЗ переживають спад напливу внутрішніх вступників через демографічну яму й виїзд поляків на навчання до країн Західної Європи і Північної Америки. Як зазначає Єгор Стадний, «демографічна криза та відтік власної молоді за кордон спонукає [польські виші. – В.К.] шукати абітурієнтів в Україні, де географічна, мовна та культурна близькість лише сприяють цьому». Цьому також сприяє різноманіття стипендіальних програм, право безкоштовного навчання людям із польським корінням, лояльні умови вступу (визнання атестату) та прийнятні ціни [15]. Крім порівняно невисокої ціни за навчання, українських абітурієнтів приваблюють польські виші відсутністю корупції, нескладною мовою, перспективою облаштуватися в Європі, а також тим, що основна увага в процесі навчання приділяється практичним навичкам [7].

Тут варто зазначити, що більшість українців (60%) вступає до приватних польських університетів.

Порівняно з публічними (державними) ВНЗ приватні університети дають низькоякісну освіту, особливо вони програють у частині наукової роботи, без якої дуже важко підтримувати високу якість освітніх послуг [13].

Вища школа сусідньої Польщі не випадково має неабиякий попит серед українців, особливо в прикордонних регіонах, адже недалеко, недорого, легко вступати. Хоча, як зауважує Тарас Головатий, рівень навчання у польських ВНЗ не надто кращий, ніж в українських. «Так склалося, що найсильніші діти вступають до Німеччини, Австрії, Великобританії, Канади, а от в Польщу, принаймні такою є тенденція останніх двох-трьох років, їдуть найслабші учні, – зауважує Т. Головатий. – Це пов'язане з тим, що для вступу до більшості польських ВНЗ не треба складати ЗНО та жодних інших іспитів. Привозять атестат про закінчення нашої школи, платять гроші за навчання – і вони вже вчаться. Щоб вступити в медичний ВНЗ Австрії, потрібно пройти співбесіду з трьох предметів – біології, фізики, хімії. Зрозуміло, що не всі польські ВНЗ беруть на навчання всіх підряд, у престижні заклади треба вступати за так званою матурою (аналог нашого ЗНО)» (цит. за: [12]).

Показовою щодо надання українськими абітурієнтами (особливо з прикордонних регіонів) переваги польським вишам є позиція Анастасії Макарчук, випускниці школи-гімназії № 4 м. Луцька. Вона розповіла, що спочатку планувала вступати до ВНЗ України, однак побачила рекламу про можливість здобути освіту в Польщі та вирішила спробувати. Адже, по-перше, з'являються більші можливості працевлаштування за кордоном, по-друге, на бакалавра потрібно вчитися тільки три роки, коли у нас – аж чотири, по-третє, недалеко від дому. «Мені там дуже подобалися ставлення викладачів до студентів, методика викладання предметів, бо подавали той матеріал, який дійсно потрібен, а відповідно, й пар було менше порівняно з нашими вузами, хоча тривали вони трошки довше», – розповіла А. Макарчук (цит. за: [17]).

Про зацікавленість в освітній дисипації свідчить те, що польські соціологи періодично проводять спеціальні дослідження, спрямовані на виявлення мотивів вибору польських вишів українськими абітурієнтами. Так, Пьотр Длугош провів соціологічне опитування серед українців, які навчаються у Державній вищій східноєвропейській школі в Перемишлі й приватній Вищій школі інформатики та управління в Жешуві (N=250). Із опитаних 60% становлять вихідці із Західної України, 34% – із Центральної України і лише 6% – із Сходу України. Середній бал атестата – 9,5 [13].

На запитання, що мотивувало українців приїхати навчатися до Підкарпатського воєводства, більшість студентів відповіла, що вони прагнуть мати диплом європейського зразка, а також можливість пізнати світ. Чимало респондентів указали на відсутність корупції у польських ВНЗ. Також вагомим для багатьох став чинник легшого працевлаштування після навчання у Польщі і можливість кар'єрного зростання. Серед мотивів називалися і такі: вищий рівень освіти

й викладання, можливість краще реалізуватися, віддаленість від війни. Частина респондентів прямо вказувала, що навчання – це можливість виїхати зі своєї держави [13].

Також у дослідженні студентів попросили оцінити умови навчання у вишах Підкарпатського воєводства. Найвище оцінено технічну оснащеність навчальних закладів – доступ до Інтернету, комп'ютерів. На другій позиції – робота деканатів і ставлення викладачів до студентів. Рівень викладання в університетах українці оцінили нижче. Намір після закінчення навчання повернутися в Україну мають лише 13% опитаних студентів приватного університету Жешува і 16% державного вишу Перемишля, тоді як приблизно половина хоче залишитися у Польщі, а 41% студентів приватного закладу і 23% державного планують мігрувати до іншої держави – США, Німеччини й Англії [13] (див. також: [18; 20]).

Дослідження мотивації навчання за кордоном провели також соціологи кафедри правознавства, соціології та політології Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Опитуючи випускників шкіл м. Дрогобича, вчені виявили, що пріоритетом освітньої мобільності є ВНЗ Польщі. За результатами дослідження соціологи дійшли до висновку, що «в освітніх планах випускників надзвичайно яскраво виражені наміри продовжити навчання за кордоном. Потенційна освітня мобільність становить близько 30%. Значну роль, звісно, відіграє особливості пограничного простору. Причому кількість опитаних, які стверджують, що вступатимуть до закордонного вишу, зростає» [13] (див. також: [18-19]).

Основними мотиваційними чинниками дисипації українських абітурієнтів до закордонних вишів є такі: легше працевлаштування після навчання за кордоном, кар'єрне зростання і можливість побачити світ. Також називалися такі мотиви вступу до зарубіжних ВНЗ: вищий (порівняно з українськими ВНЗ) рівень навчання, бажання здобути диплом європейського зразка, можливість кращої реалізації, розвитку здібностей, вищий рівень життя за кордоном, відсутність корупції, бажання убезпечитися у зв'язку з війною [13].

Крім Польщі, привабливим для українців є освітній простір Німеччини, де головним мотиваційним чинником виступала можливість безкоштовного навчання. І хоча німецькі виші ще з 2005 року набули право збирати плату за навчання, однак на такий непопулярний крок пішли лише у деяких федеральних землях. Натомість більшість ВНЗ на бакалаврських програмах обмежується лише невеличкими зборами, куди може потрапити, наприклад, плата за місячний проїзний квиток. Окрім цього, українським абітурієнтам доступно чимало стипендій, серед яких є програми й від приватних вишів.

На думку Єгора Стадного, українців не лякає різниця шкільної програми, яку перед тим, як вступити до німецького університету, потрібно ліквідувати протягом річного навчання у спеціальних коледжах доуніверситетської підготовки. Там само українці покращують рівень німецької мови. Після цього вступають до обраного

вишу за результатами випускних екзаменів [15].

Серед країн, де освіта для іноземців є платною, українські громадяни найчастіше обирають Італію, США, Іспанію, Австрію, Канаду, Великобританію та Австралію. Ці країни об'єднує спільна риса – їхні університети займають провідні місця у світових рейтингах. Це дозволяє їм навчати 43% від усіх іноземних студентів світу. Водночас для студентів-українців існують певні відмінності між цими країнами. Для навчання у США, Канаді та Великобританії існує чимало стипендій від самих університетів чи фондів. Натомість стипендіальних програм для навчання в Італії чи Іспанії не так багато, значний відсоток студентів-українців навчається там, так би мовити, йдучи стопами батьків, котрі виїхали до цих країн на заробітки. Найбільш помірними є ціни на навчання в Австрії, де в університетах студенти-українці найчастіше вивчають економічні, соціальні та гуманітарні науки [15].

З огляду на проблему дисипації українських абітурієнтів у закордонні університети цікаві висновки були зроблені дніпропетровськими соціологами. У 2016 р. кафедрою соціології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара при сприянні Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації було проведено вибіркоче соціологічне дослідження «Абітурієнт-2016: мотиви вступу та вибору майбутньої спеціальності». Було опитано 1 816 випускників загальноосвітніх закладів Дніпропетровської області, з них: чоловіків – 47,5%, жінок – 52,5%; мешканців обласного центру – 28,6 %, іншого міста області – 48,8 %, селища міського типу – 13,2 %, села – 9,4 %.

Відповідаючи на запитання «До якого вищого навчального закладу Ви плануєте вступати?», 7,1% випускників відповіли, що мають намір вступати до зарубіжного ВНЗ [5, с. 6], з них: чоловіків – 45,7%, жінок – 54,3%; мешканців обласного центру – 55,8 %, іншого міста області – 33,3 %, селища міського типу – 10,1 %, села – 0,8 %, випускники загальноосвітньої школи – 41,1%, спеціалізованої школи, гімназії, ліцею – 58,9% [5, с. 40-41]. Тобто в основному до зарубіжного вишу планували вступати мешканці обласного центру, які навчалися в спеціалізованій школі, гімназії, ліцеї. Очевидно, така закономірність обумовлена тим, що учні спеціалізованих закладів обласного центру мають кращі умови підготовки і цілеспрямовану мотивацію на кар'єрне зростання.

Як основні мотиви вибору зарубіжного ВНЗ респонденти виділили: можливість стати кваліфікованим фахівцем в обраній галузі (55%), прагнення стати в майбутньому матеріально забезпеченою людиною (49,6%), можливість зайняти престижне становище в суспільстві (45%), здобуття якісної освіти (42,6%) (див. табл. 1). Тобто мотивація дисипації абітурієнтів до закордонного вишу пов'язана з побудовою професійної кар'єри і забезпечення свого власного добробуту в майбутньому.

При цьому випускники добре розуміють, що навчання за кордоном потребує не лише глибоких знань і вільного володіння іншою мовою, але серйозних грошових ресурсів. Майже половина бажаючих всту-

пити до зарубіжного вишу готові навчатися за контрактом, незалежно від суми контракту (45,7%) або якщо сума контракту не перевищує 20 тис. грн. на рік (11,6%). Лише близько 8% розраховують навчатися за кошти держави, виборовши цю можливість у конкурентній боротьбі (див. табл. 2).

Висновки. Таким чином, проблема дисипації випускників українських загальноосвітніх закладів у зарубіжні ВНЗ має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки отримана під час її дослідження інформація стає важливою для прогнозування тенденцій суспільних змін та темпів модернізації суспільства, розуміння шляхів модернізації системи освіти, визначення стану і перспектив розвитку ринку праці – світового, національного, регіонального. Крім того, необхідно при цьому брати до уваги й те, що в своїй більшості випускники шкіл ще неповною мірою визначились у своєму професійному виборі, не усвідомлюють того, чим вони планують займатися у майбутньому, де хочуть працювати, яку роботу хочуть виконувати. Тобто для більшості випускників шкіл вибір подальшої освітньої траєкторії не є усвідомленим вибором з прогнозованими перспективами, а виявляється досить випадковим, визначається різними чинниками – бажанням батьків, результатами ЗНО, модою, престижем майбутнього фаху, легкістю здобуття освіти тощо. Останнім часом збільшилася частка тих випускників шкіл, які прагнуть здобути освіту за кордоном, покладаючи на цей вибір важливі життєві очікування. Ці очікування багато в чому стимулюються ЗМІ, активністю громадських організацій, які «вербують» людський ресурс для закордонних ВНЗ. Такими мотиваційними чинниками виступають: визнання диплома вишу у світі; престижність освіти у закордонному університеті; культурний саморозвиток; спілкування із ровесниками з інших країн; вища технічна оснащеність освітнього процесу, кваліфікація викладачів; об'єктивність оцінювання знань та ін. Емпіричні соціологічні дослідження в основному підтверджують мотиви надання абітурієнтами переваги закордонним вишам. За результатами дослідження соціологів ДНУ зроблено висновки, що основними чинниками вибору закордонних ВНЗ є професійні очікування, а саме: можливість стати кваліфікованим фахівцем в обраній галузі; прагнення стати в майбутньому матеріально забезпеченою людиною; можливість зайняти престижне становище в суспільстві; здобуття якісної освіти. Було з'ясовано, що в основному до зарубіжного вишу планують вступати мешканці обласного центру, які навчалися в спеціалізованій школі, гімназії, ліцеї. Очевидно така закономірність обумовлена тим, що учні спеціалізованих закладів обласного центру мають кращі умови підготовки і цілеспрямовану мотивацію на кар'єрне зростання.

Таблиця 1. Розподіл відповідей на запитання «Які головні мотиви Вашого вступу до ВНЗ?» серед тих хто обрав у запитанні «До якого вищого навчального закладу Ви плануєте вступати?» варіант «Зарубіжний вищий навчальний заклад» (N=129)

Варіанти відповіді	%
Можливість стати кваліфікованим фахівцем в обраній галузі	55
Прагнення стати в майбутньому матеріально забезпеченою людиною	49,6
Можливість зайняти престижне становище в суспільстві	45
Вимога батьків	8,5
Перебування в цікавому колі спілкування	15,5
Можливість безтурботного життя	7,8
Наслідкування професії родичів	13,2
Отримання диплома про вищу освіту	3,9
Отримання диплом про вищу освіту	8,5
Здобуття якісної освіти	42,6
Стати більш самостійним, незалежним від батьківського контролю	17,1
Навчання ближче до дому	3,1
Престижність навчання у ВНЗ, що має статус національного	7

Джерело: [5, с. 50-51].

Таблиця 2. Розподіл відповідей на запитання «Якщо Ви за сумою конкурсних балів не проходите на навчання за кошти державного бюджету, то чи готові Ви навчатися за контрактом?» серед тих, хто обрав у запитанні «До якого вищого навчального закладу Ви плануєте вступати?» варіант «Зарубіжний вищий навчальний заклад» (N=129)

Варіанти відповіді	%
Так, не залежно від суми контракту	45,7
Так, але якщо сума контракту не перевищує 20 тис. грн. на рік	11,6
Так, але якщо сума контракту не перевищує 15 тис. грн. на рік	9,3
Так, але якщо сума контракту не перевищує 10 тис. грн. на рік	8,5
Так, але якщо сума контракту не перевищує 5 тис. грн. на рік	0,8
Ні, за контрактом навчатися не буду	7,8
Інше	3,1
Ще не визначився	13,2

Джерело: [5, с. 59].

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Гилон А.В. Студенты-первокурсники о мотивах поступления в университет [Текст] / А.В.Гилон // Вісник Дніпропетровського університету. Сер. Філософія. Соціологія. Політологія. – 2014. – Т. 22, вип. 24 (1). – С. 140-145.
2. Гилон О.В. Освітні мотивації студентської молоді [Текст] / О.В. Гилон // Грані. – 2012. – № 1 (81). – С. 102-104.
3. Грачева О.Г. Ценности и мотивы личности как факторы выбора профессии выпускниками школ [Текст] / О.Г. Грачева // Известия Саратовского университета. Сер. Акмеология образования. Психология развития. – 2012. – Т. 1, вып. 2. – С. 15-18.
4. Журавлева О.В. Особенности мотивации профессионального выбора старшеклассников [Текст] / О.В. Журавлева // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2015. – № 1 (33). – С. 159-168.
5. Звіт про проведення вибіркового соціологічного дослідження «Абітурієнт-2016: мотиви вступу та вибору майбутньої спеціальності» (1 етап) [Текст] / Кривошеїн В.В. (наук. керівник), Міхно Н.Г. (відп. виконавець), Мала С.Г. та ін. – Д., 2016. – 72 с.
6. Здіорук С.І. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір [Електронний ресурс]. Аналітична записка / С.І. Здіорук, І.В. Богачевська // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2012. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/>.
7. Иванов Р. Прошу пана. Українські абітурієнти штурмують польські виші [Електронний ресурс] / Р. Иванов // Корреспондент.net. – 2015. – № 15, 23 квітня. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3506978-proshu-pana-ukrainski-abituriyenty-shturmuyut-polski-vyshi>.
8. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы [Текст] / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2002. – 512 с.
9. Колесник Л. Международная академическая мобильность украинской молодежи в мировом контексте [Текст] / Л. Колесник // Wschód Europy: Studia Humanistyczno-Społeczne. – 2015. – № 1. – S. 167-180.
10. Кондратенко В.С. Вплив мотивів на вибір майбутньої професії старшокласників [Текст] / В.С. Кондратенко, Н.О. Губа // Молодий вчений / Young Scientist. – 2016. – № 6 (33), червень. – С. 419-422.
11. Мирончук Н.М. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір [Текст] / Н.М. Мирончук // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. праць / за ред. проф. С.С. Вітвицької, доц. Н.М. Мирончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 20-24.
12. Мончук О. Фах з іноземною пропискою, або Чому українці здобувають освіту за кордоном? [Електронний ресурс] / О. Мончук // Галичина. – 2014. – 22 травня. – Режим доступу: <http://www.galychyna.if.ua/publication/society/fakh-z-inozemnoju-propiskoju/print.html>.
13. Освіта в Польщі як шлях в еміграцію? [Електронний ресурс] / ГО Центр міжнародних проєктів «Євроосвіта». – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=4405&%20Davis>.
14. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
15. Стадний Є. Куди тікають українські абітурієнти? [Електронний ресурс] / Є. Стадний // Освітня політика: портал громадських експертів. – 2014. – 15 лютого. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/analytics/207-kudi-tikayut-ukrajinski-abituriyenti>.
16. Столярчук О.А. Кореляційний аналіз вступної, навчальної та професійно орієнтованої мотивації студентів [Текст] / О.А. Столярчук // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Сер. Психологія. – 2015. – Вип. 51. – С. 221-228.
17. Шишко Л. Діти обирають вузи за кордоном, бо там дешевше і є перспектива працевлаштування [Електронний ресурс] / Л. Шишко // Відомості. – 2013. – 1 серпня. – Режим доступу: <https://vidomosti-ua.com/newspaper/72671>.
18. Щудло С.А. Життєві цілі молоді українсько-польського пограниччя: погляд по обидва боки кордону [Текст] / С.А. Щудло, Пьотр Длугош // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Сер. Соціологія і політичні науки. – 2013. – Т. 18, вип. 2. – Ч. 1. – С. 76-86.
19. Щудло С.А. Порівняльний аналіз професійних планів випускників шкіл на території пограниччя України та Польщі [Текст] / С.А. Щудло // Ринок праці та зайнятість населення. – 2015. – № 2. – С. 58-62.
20. Dlugosz P. Aspiracje zyciowe mlodziezy pogranicza [Text] / Piotr Dlugosz. – Krakow: Impuls, 2011. – 186 s.

REFERENCES:

1. Hylyun, A.V., 2014. Studenty-pervokursniki o motivah postupleniya v universitet [First-year students of the reasons for admission to the University]. Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Ser. Filozofiya. Sotsiologiya. Politologiya 22, 24 (1), 140-145 (in Russian)
2. Hylyun, O.V., 2012. Osvitni motyvatsiyi student-s'koyi molodi [Educational motivation of students]. Hrani 1 (81), 102-104 (in Ukrainian)
3. Gracheva, O.G., 2012. Tsennosti i motivyi lichnosti kak faktoryi vyibora professii vyipuschnikami shkol [Values and motives of the person as factors of choice of profession school graduates]. Izvestiya Saratovskogo universiteta. Ser. Akmeologiya obrazovaniya. Psihologiya razvitiya 1, 2, 15-18 (in Russian)
4. Zhuravleva, O.V., 2015. Osobennosti motivatsii professionalnogo vyibora starsheklassnikov [Features of motivation of senior professional choice]. Izvestiya vysshih uchebnyih zavedeniy. Povolzhskiy region. Gumanitarnye nauki 1 (33), 159-168 (in Russian)
5. Kryvosheyin, V.V., Mikhno, N.H., Mala, S.H., 2016. Zvit pro provedennya vybirkovoho sotsiolohichnoho doslidzhennya «Abituriyent-2016: motyvy vstupu ta vyboru maybutn'oyi spetsial'nosti» (1 etap) [Report on the sample survey «Applicants 2016: Motives of entry and choice of future profession» (First stage)]. Dnipro, 72 (in Ukrainian)
6. Zdioruk, S.I., Bohachevs'ka, I.V., 2012. Akademichna mobil'nist' yak faktor intehratsiyi Ukrayiny u svitovyy naukovo-osvitniy prostir [Elektronnyy resurs]. Analychna zapyska, Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen'. [Academic mobility as a factor of integration of Ukraine into the international scientific and educational space. Analytic note]. Access mode: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421/> (in Ukrainian)
7. Ivanov, R., 2015. Proshu pana. Ukrayins'ki abituriyenty shturmuyut' pol's'ki vyshi [Please Pan. Ukrainian Applicants storm to Polish

- university]. Korrespondent.net, 15. Access mode: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3506978-proshu-pana-ukrainski-abituriienty-shturmuuit-polski-vyshi> (in Ukrainian)
8. Ilin, E.P., 2002. Motivatsiya i motivyi [Motivation and motives]. St. Petersburg, Piter, 512 (in Russian)
9. Kolesnik L., 2015. Mezhdunarodnaya akademicheskaya mobilnost ukrainskoy molodezhi v mirovom kontekste [International academic mobility of the Ukrainian youth in a global context]. *Wschód Europy: Studia Humanistyczno-Społeczne*, 1, 167-180 (in Russian)
10. Kondratenko V.S., Huba N.O., 2016. Vplyv motyviv na vybir maybutn'oyi profesiyi starshoklasnykiv [Influence of motives to choose a future profession seniors]. *Molodyy vchenyy / Young Scientist*, 6 (33), cherven', 419-422 (in Ukrainian)
11. Myronchuk N.M., 2014. Akademichna mobil'nist' yak faktor intehratsiyi Ukrayiny u svitovyy osvitniy prostir [Academic mobility as a factor of integration of Ukraine into the world educational space]. *Modernizatsiya vyshchoyi osvity v Ukrayini ta za kordonom: zbirnyk naukovykh prats'*. Zhytomyr, vydavnytstvo ZhDU imeni I. Franka, 20-24 (in Ukrainian)
12. Monchuk O., 2014. Fakh z inozemnoyu propyskoyu, abo Chomu ukrayintsi zdobuvayut' osvitu za kordonom? [Specialty foreign residence permit, or why Ukrainian educated abroad?]. *Halychyna*, 22 travnya. Access mode: <http://www.galychyna.if.ua/publication/society/fakh-z-inozemnoju-propiskoju/print.html>. (in Ukrainian)
13. Osvita v Pol'shchi yak shlyakh v emigratsiyu? [Education in Poland as a way to emigrate?]. HO Tsentri mizhnarodnykh proektiv «Yev-roosvita». Access mode: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=4405&%20Davis> (in Ukrainian)
14. Pro vyshchu osvitu: Verkhovna Rada Ukrayiny; Zakon vid 01.07.2014 № 1556-VII [On Higher Education: the Verkhovna Rada of Ukraine; Act of 07/01/2014 p. 1556 number-VII]. Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukrainian)
15. Stadnyy Ye., 2014. Kudy tikayut' ukrayins'ki abituriyenty? [To escape Ukrainian applicants?]. *Osvitnya polityka: portal hromads'kykh ekspertiv*. Access mode: <http://education-ua.org/ua/analytics/207-kudi-tikayut-ukrajinski-abituriienti> (in Ukrainian)
16. Stolyarchuk O.A., 2015. Korelyatsiynnyy analiz vstupnoyi, navchal'noyi ta profesiyno oriyentovanoyi motyvatsiyi studentiv [Correlation analysis of admissions, academic and professionally oriented motivation of students]. *Visnyk Kharkiv's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Seriya: Psykhologiya*, 51, 221-228 (in Ukrainian)
17. Shyshko L., 2013. Dity obyayut' vuzy za kordonom, bo tam deshevshe i ye perspektyva pratsevlashuvannya [Children are choosing universities abroad for cheaper and there is the prospect of employment]. *Vidomosti*, 1 serpnya. Access mode: <https://vidomosti-ua.com/newspaper/72671> (in Ukrainian)
18. Shchudlo S.A., Dluhosh P., 2013. Zhyttyevi tsili molodi ukrayins'ko-pol's'koho pohranychchya: pohlyad po obydvya boky kordonu [Life targets young Ukrainian-Polish borderland: a view from both sides of the border]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu imeni I.I. Mechnykova. Seriya: Sotsiologiya i politychni nauky*, 18 (2, 1), 76-86 (in Ukrainian)
19. Shchudlo S.A., 2015. Porivnyal'nyy analiz profesiynykh planiv vypusknnykiv shkil na terytoriyi pohranychchya Ukrayiny ta Pol'shchi [Comparative analysis of professional plans of school leavers in the territory of Ukraine and Poland frontier]. *Rynok pratsi ta zaynyatist' naseleennya*, 2, 58-62 (in Ukrainian)
20. Dlugosz P., 2011. Aspiracje zyciowe mlodziemy pogranicza [Mid life aspirations of youth border]. *Krakow, Impuls*, 186 (in Polish)